

אמר ליה רבא קפחת¹ לסבי דבי רב – קפחת לסבי דבי רב², Rovo said to him,

Overview

qualified s' ruling that it applies only to a case where his admission obligated him to pay something, but if his admission did not obligate him for any payment that he will be if עדים came after his admission. רב said that קפחת לסבי דבי רב indicating that there was some sort of refutation here based on the teaching of רב הונא, who did not make this distinction of רב המנונא. Our גמרא offers various interpretation of this תוספות.

פירוש בקונטרס³ ציערת תלמידים שבבית המדרש שאמר⁴ דבר שאינו⁵ -

explained this to mean, רבא said, 'you (רב המנונא) have caused pain to the students in the ד"ה, for [you] said something which is not so; I know this -

דהא רב הונא דידע מילתיה דרב גדול ממך אין לו זה החילוק -

Because ר"ה, who knows the teaching of רב better than you, does not make this differentiation, which you have made –

asks:

וקשה דבכל דוכתי הוי קיפוח לשון ניצוח כמו לקפחני בהלכות הן באין -

And there is a difficulty with this translation, for everywhere the term קיפוח is an expression of defeating, like the expression, 'they are coming to defeat me by quoting various הלכות'; this expression is found -

בפרק שני דקדושין (דף נב,ב) ודנזיר (דף מט,ב) -

- מסכת נזיר and in מסכת קדושין of פרק second

וכמו קפחינהו לתלתא רבנן סמיכי בטעותא⁶ גיטין (דף כט,ב) -

And like the expression he defeated the three ordained Rabbis by mistake, mentioned in גיטין; so, it is difficult to say that קיפוח here means he caused pain -

In summation; according to רש"י, the גירסא is רבא אמר ליה רבא, and the incident was that רבא told רב סבי דבי רב that he caused pain to the students, whom he referred to as רב. The difficulty with

¹ The קפחתינהו amends this to read, (instead of קפחת).

² The exact translation is the topic of discussion in this תוספות.

³ See מסורת הש"ס אות ז and הגהות הב"ח אות ד.

⁴ The שאמר amends this to read, (instead of שאמרת).

⁵ According to this פירוש, the text in the גמרא reads רבא אמר ליה רבא, and the term קיפוח means causing pain, and רב סבי דבי רב refers to the students; meaning רב המנונא confronted רבא and said, 'you caused pain to the students, on account of what you said incorrectly'.

⁶ It seemed like he defeated them, but this was a mistake, for indeed he did not defeat them.

is that פרש"י generally refers to defeating, not causing pain.

offers an alternate explanation:

ורבינו שמואל בן מאיר פירש דלא גרסינן אמר ליה רבא אלא אמר רבא קפחתי לסבי דבי רב⁷ -
And the רשב"ם explained that the text does not read, אמר ליה רבא, but rather,
'אמר רבא קפחתי לסבי דבי רב' -

פירוש נצחתי את רב המנונא שהוא סבי דבי רב -

- סבי דבי רב who is referred to as רב המנונא said, 'I have defeated רבא
והוכחתי לו מכח דברי רב הונא שהיה יודע דברי רב יותר ממנו שאין לחלק כמו שחילק -
And I proved to him based on the words of רב הונא, who knew the teachings of
רב המנונא (רב המנונא) that one should not differentiate the way
differentiated' -

והביא ראיה מפרק קמא דסנהדרין (דף יז,ב ושם) דאמר התם אמרי בי רב רב הונא -
פרק from the first (רב המנונא סבי דבי רב refers to רבא brought proof (that רשב"ם
אמרי that גמרא states there; wherever it says in the גמרא, מסכת סנהדרין of
רב הונא said it - (the academy of רב said), it means רב הונא (the academy of רב
ופריך והאמר רב הונא אמרי בי רב ומשני אלא אימא רב המנונא ולהכי קרי ליה סבי דבי רב -
And the גמרא there asked, how can you say that רב אמרי בי רב means רב הונא, but we
find that רב הונא said, אמרי בי רב, so רב אמרי בי רב cannot be רב הונא; rather concludes
the גמרא, we should say that רב אמרי בי רב refers to רב המנונא, so therefore רבא referred
to רב המנונא as סבי דבי רב (the elder of רב's academy).

has some difficulties with the רשב"ם פל':

וקשה חדא שמוחק כאן בספרים אמר ליה -

And there is one difficulty that the רשב"ם erases the word ליה אמר from the text -
ועוד דאין דרך לומר איתמר נמי אחרי שסתר את דבריו⁸ -

And additionally, it is not usual to state, 'we also learned' as so and so said, after
his words were refuted -

ועוד דכוותיה דרב המנונא דייק מתניתין וברייתא כדאמר בסמוך -

And additionally, רב inferred from a משנה and a ברייתא in support of רב
רב המנונא, as the גמרא states shortly (on this עמוד) -

ולרב הונא מפקא מתניתין מדברי רב⁹ -

⁷ According to פרש"י the סבי דבי רב (the elders of the academy) refers to all those studying in the ביהמ"ד. However, according to the רשב"ם he is referring to רב המנונא respectfully as סבי דבי רב. See 'Thinking it over'.

⁸ After רבא said רב המנונא קפחתי לסבי דבי רב (and explained himself), the גמרא continues, איתמר נמי, רב המנונא, immediately after רבא claimed that רב המנונא is incorrect! This difficulty is with פרש"י as well.

⁹ How can we then say that רבא refuted רב המנונא based on the view of רב הונא when the ברייתא and משנה support רב פרש"י! This question also applies to רב הונא and contradict רב המנונא.

And according to רב הונא, who does not make the distinction which רב makes, the view of רב – contradict the view of רב ברייתא and משנה

In summation; the רשב"ם deletes the word ליה and explains that רבא said he refuted רב המנונא (whom he referred to as רב סבי דבי רב) based on the view of רב הונא. The difficulties here are the deletion of 'ליה', the אתמר נמי, and the משנה וברייתא which support רב המנונא.

תוספות offers his interpretation:

ונראה לפרש אמר ליה רבא קפחת¹⁰ לסבי דבי רב -

And it appears to explain the גמרא as follows: 'רבא said to him, you have defeated the רב סבי דבי רב -

כלומר אמר ליה רבא לרב המנונא נצחת את רב הונא שהוא סבי דבי רב -

- סבי דבי רב, who is the רב הונא, רב המנונא said to רבא, Meaning, שהוא לא ידע לחלק כאשר חלקת -

For he (רב הונא) did not know how to differentiate like you differentiated -

ובסנהדרין¹¹ מפרש רבינו תם אימא רב המנונא -

- 'רב המנונא said, 'the ר"ת explained this which the גמרא said, 'רב המנונא אמר לא תימא אמר רב הונא אמרי בי רב אלא אמר רב המנונא אמרי בי רב¹² -

To mean, do not say, רב הונא said רב אמרי בי רב (which would indicate that רב הונא was not the רב אמרי בי רב), but rather say, רב המנונא said, רב אמרי בי רב (referring to רב הונא) -

וכן משמע דלפי האמת¹³ נמי הוי אמרי בי רב רב הונא –

And it seems so as the ר"ת explained, that also according to the truth the אמרי בי רב הונא is רב

דבהערל (יבמות דף פג,ב ושם) קאמר בי רב מני רב הונא¹⁴ ורב הונא אין הלכה קאמר -

For in הלכה the רב הונא said, 'בי רב, רב הונא, and רבא said, 'who is רב הונא, פרק הערל the גמרא stated, 'is not so' -

ובקונטרס דחק שם לפרש דהא דאמר בסנהדרין אימא רב המנונא דוקא היכא דמוכח -

¹⁰ The הגהות הב"ח amends this to read, קפחתינהו (instead of קפחת).

¹¹ יז,ב תוס' ד"ה אלא. There remains however the difficulty how can רבא say that רב הונא was the רב סבי דבי רב, when previously the רשב"ם inferred from the גמרא in סנהדרין that רב המנונא is the רב סבי דבי רב. סבא דבי רב addresses this issue.

¹² This is the text of the גמרא in סנהדרין; רב המנונא, אלא רב המנונא, והאמר רב הונא אמרי בי רב, אמרי בי רב רב, אמרי בי רב רב. All agree to the initial statement (that רב הונא is רב אמרי דבי רב) and the follow up question (how can רב הונא be רב אמרי דבי רב, when רב הונא said רב אמרי דבי רב). According to the רשב"ם, the answer רב המנונא אלא means that we are retracting our initial statement (that רב הונא is רב אמרי דבי רב), and we now maintain that רב המנונא is the רב אמרי דבי רב. However, the ר"ת interprets the answer that we still maintain that רב הונא is the רב אמרי דבי רב, however the statement of רב אמרי דבי רב הונא is incorrect and it should read רב אמרי דבי רב (referring to רב הונא as the רב אמרי דבי רב). See 'Thinking it over'.

¹³ This means even if not for the גמרא here (which is better understood if the רב סבי דבי רב is רב הונא), we have proof from elsewhere that רב הונא is רב אמרי דבי רב.

¹⁴ We see that the גמרא assumes that רב הונא is רב, like ר"ת, and not like רש"י ורשב"ם who maintain that רב המנונא is רב אמרי דבי רב.

And **there** (in פרק הערל), **forced himself to explain that this which** the גמרא **stated in סנהדרין**, מסכת סנהדרין, 'say **רב המנונא** is דבי רב, which contradicts the גמרא in הערל (which maintains that **רב הונא** is רב), so רש"י answers **that is only when it is evident** that it cannot be **רב הונא**, do we say it is **רב המנונא** -

דהיינו היכא דאיכא אמר רב הונא אמרי בי רב¹⁵ התם הוי רב המנונא -

That when does the גמרא in סנהדרין say that **רב המנונא** is אמרי בי רב, **where there is** a text which reads '**אמר רב הונא אמרי בי רב**', **there** we say that it should read, **אמר רב** (הערל) - (as is the case in הערל), but when it merely states **רב המנונא** אמרי בי רב

asks:

וקשה דאם כן כי קאמר בסנהדרין -

And there is a difficulty, for if indeed it is so (that we can distinguish between **היכא** - גמרא in the states in סנהדרין that when it says in the מסכת גמרא, or not), **when the**

שלחו מתם רבי יוסי בר חנינא מחכו עליה במערבא רבי אלעזר -

מחכו עליה (they sent from there) it refers to **ריב"ח**, when the גמרא says **שלחו מתם** (they mocked it in the west) it refers to **ר"א** -

ופריך הא שלחו מתם לרבי יוסי בר חנינא מוצא כולי ומשני אלא איפוך -

And the גמרא there asked, but we find that it says **מוצא לריב"ח**, etc. (they sent from there to **ריב"ח**), so how can you say that **שלחו מתם** means **ריב"ח**, **and the** **מחכו עליה במערבא** - **שלחו מתם** - **ר"א** meaning **answered, rather reverse** these two; **the גמרא** - **הוי ליה לשנויי היכא דמוכח שאני -**

Should have answered, wherever it is evident that it cannot be **ריב"ח**, **it is different**, just as **רב הונא** answered regarding רש"י -

An additional question on פרש"י ורשב"ם¹⁶

ועוד דלא יתכן כלל שיאמר רב הונא משום רב המנונא שהיה תלמיד תלמידו¹⁷ -

And furthermore, it is not conceivable at all that רב הונא should say over something from רב המנונא, who was a student of רב הונא's student -

כדמשמע בריש הדר¹⁸ (עירובין דף סג,א) ואין להאריך כאן בזה:

¹⁵ In this case it is evident that the **רב המנונא** is **רב הונא**, therefore we say it is **רב המנונא**, however where it is not evident that it cannot be **רב הונא**, we assume it to be **רב המנונא**

¹⁶ They both maintain that the גמרא in סנהדרין concludes that when it stated **רב המנונא** אמרי דבי רב it is referring to **רב המנונא**, meaning that **רב הונא** said over something in the name of **רב המנונא**.

¹⁷ However, according to תוספות that the answer was that the proper reading is **רב המנונא** אמרי דבי רב, it is conceivable that **רב המנונא** repeated something from his teacher's teacher.

¹⁸ **רב הונא** was a student by **רב הונא**, and **רב הונא** was a student by **רב הונא**.

As it is indicated in the beginning of פרק הדר. And there is no need to elaborate here regarding this issue.

Summary

According to רש"י and the רשב"ם the רב סבי דבי רב refers either to the students or רב רב (except where it is evident otherwise). However, according to תוספות, it refers to רב הונא.

Thinking it over

1. Why was it necessary for the רשב"ם to delete the word 'ליה' ¹⁹?
2. The question in סנהדרין ²⁰, how can you say that רב בי רב is רב הונא, when we find אמר רב; would seem to mean that we find in various places this expression, רב הונא אמרי בי רב (not just once). According to פר"ת that would mean that every time we find the phrase אמר רב הונא אמרי בי רב, it needs to be changed to אמר רב הונא. This seems even more radical than how רש"י resolves the contradiction!

¹⁹ See footnote # 7.

²⁰ See footnote # 12.